

Cicle Formatiu Mitjà	Any: 2023-2024
Especialitat: Assistència al producte gràfic interactiu	Curs: 1r
Assignatura: Tipografia	
Professorat: Just J. Garrido Aracil	Hores setmanals: 4
e-mail: garridoj@easdalcoi.es	

PROGRAMACIÓ DIDÀCTICA

1. Introducció al mòdul formatiu 2. Objectius 3. Continguts 4. Planificació i temporització 5. Metodologia 6. Avaluació 7. Activitats extraescolars 8. Recursos 9. Bibliografia

1. Introducció al mòdul formatiu.

Marc normatiu

Identificació del títol

- Denominació: Tècnic d'Arts Plàstiques i Disseny en Assistència al Producte Gràfic Interactiu
- Nivell: grau mitjà de les ensenyances professionals d'Arts Plàstiques i Disseny
- Duració total del cicle: mil sis-centes hores
- Família professional artística: Comunicació Gràfica i Audiovisual
- Referent europeu: CINE-3 (Classificació Internacional Normalitzada de l'Educació)

Normativa aplicable:

- DECRET 178/2014, de 10 d'octubre, del Consell, pel qual s'establix el currículum de les ensenyances artístiques professionals corresponents al títol de Tècnic d'Arts Plàstiques i Disseny en Assistència al Producte Gràfic Interactiu, pertanyent a la família professional artística de Comunicació Gràfica i Audiovisual, en l'àmbit de la Comunitat Valenciana. [2014/9274]
- Reial Decret 1435/2012, d'11 d'octubre, pel qual s'establix el títol de Tècnic d'Arts Plàstiques i Disseny en Assistència al Producte Gràfic Interactiu pertanyent a la família professional artística de Comunicació Gràfica i Audiovisual i s'aproven les corresponents ensenyances mínimes, el Govern ha fixat les ensenyances mínimes d'este títol, tal com preveuen els articles 5 i 7 del Reial Decret 596/2007, de 4 de maig. A més, en el mencionat reial decret es determina, per al títol abans citat, la seua identificació, el perfil professional, el context professional, i aquells altres aspectes de l'ordenació acadèmica que constitueixen els aspectes bàsics que asseguruen una formació comuna i que garanteixen la validesa dels títols en compliment del que disposa la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació.

Identificació del mòdul formatiu:

- Denominació: Tipografia

Mòduls formatius	Hores Lectives	Sessions/ setmana 1r	Sessions/ setmana 2n
Fonaments del Disseny Gràfic	100	4	-
Tipografia	100	4	-
Mitjans Informàtics	100	4	-
Història del Disseny Gràfic	75	3	-
Multimèdia	250	4	6
Edició Web	325	7	6
Ampliació de Sistemes Informàtics	100	-	4
Composició Gràfica Aplicada a Multimèdia	100	-	4
Fotografia Digital per al Producte Interactiu	50	-	2
Formació i Orientació Laboral	50	2	-
Empresa i Iniciativa Emprenedora	50	-	2
Idioma Estranger	100	2	2
Obra Final	100	-	4
Formació Pràctica en Empreses	100	-	-
<i>Total</i>	1.600	30	30

Presentació

El present document desenvolupa la programació didàctica del mòdul Tipografia del cicle mitjà de Tècnic d'Arts Plàstiques i Disseny en Assistència al Producte Gràfic Interactiu. L'assignatura de tipografia és teoricopràctica. En ella l'alumnat ha d'adquirir els coneixements necessaris per a realitzar i reproduir dissenys gràfics, editorials i publicitaris (digitals/interactius) a partir d'un model donat o d'una sèrie d'instruccions. Conèixer la tipografia com a forma de comunicació, l'estructura dels caràcters tipogràfics així com les particularitats de cadascuna de les famílies tipogràfiques, són objectius importants d'aquesta assignatura. En finalitzar aquest mòdul es pretén que l'alumnat domine la terminologia específica, l'elecció i l'aplicació eficaç de la tipografia en qualsevol producte gràfic digital.

2. Objectius Pedagògics.

- Conèixer l'evolució històrica de la tipografia.
 - Conèixer les característiques principals de les famílies tipogràfiques i els trets diferenciadors més significatius dels tipus.
 - Identificar els tipus més comuns i la família a què pertanyen.
 - Conèixer les regles bàsiques de la llegibilitat i la seua aplicació adequada a suports web i multimèdia.
-

- Conèixer les mesures tipogràfiques i la seua utilització.
- Conèixer les regles bàsiques de composició i la seua aplicació adequada a a suports web i multimèdia.
- Muntar i editar fonts de text d'acord amb les especificacions del disseny web i/o multimèdia.
- Adequar la tipografia a les especificacions del projecte gràfic interactiu.

3. Continguts.

- Recorregut històric de la tipografia fins als nostres dies.
- El caràcter. Anatomia del tipus. Estil i famílies. Trets diferenciadors.
- Tipometria. Els textos. Sistemes de mesures. Mesurament i càlcul de textos.
- Tipografia digital. Manipulació i creació de tipus de fonts.
- La composició de textos. Aspectes fonamentals, mètodes, format, fonts, paràgrafs, interlineat, alineació, estil... La llegibilitat: condicionants perceptius i regles bàsiques.
- Fonaments i elements bàsics de l'arquitectura gràfica i la composició per a formats de pantalla digital.
- La lletra, el text i la composició com a recursos plàstics en la comunicació visual. Jerarquies comunicatives en la transmissió d'idees i missatges a través de pàgines web.

Els continguts anteriors s'estructuren en les següents unitats didàctiques per a aconseguir d'una manera òptima els objectius perseguits:

Unitats didàctiques

UD1: INTRODUCCIÓ A LA TIPOGRAFIA. ORIGEN I EVOLUCIÓ DE L'ESCRITURA.

Aproximació etimològica. Conceptes bàsics. Diferències entre termes relacionats amb el signe tipogràfic.

Origen i evolució de l'escriptura. Evolució de la tipografia i la cal·ligrafia. Els tipus mòbils. Tipògrafs i foses.

Exercici: Evolució gràfica del signe (alfabets).

Objectiu: Poder explicar el recorregut històric de la tipografia i els moments més significatius de la seua evolució.

UD2: ANATOMIA DEL TIPO.

El caràcter. Anatomia dels caràcters (el *ductus: la modulació del traç); línies de referència; variacions en l'estructura de la tipografia.

Exercici: Anatomia del tipo.

Objectiu: Reconèixer i entendre les parts de les lletres utilitzan la terminologia adequada.

UD3: CLASIFICACIÓ TIPOGRÀFICA.

Estils i famílies.
Trets diferenciadors.

Exercici: Classificació famílies tipogràfiques. Caçadors de tipus. Tipus de rematades

Objectiu: Diferenciar les diferents famílies tipogràfiques i explicar els seus trets distintius utilitzant adequadament la terminologia tipogràfica.

UD4: TIPOMETRIA.

Tipometria tipogràfica i el seu entorn tecnològic.

Exercici: Càlcul de cossos, interlineats i textos mitjançant el tipòmetre. Cícero i pica. Quadrati.

Objectiu: Realitzar correctament càlcul de textos utilitzant amb precisió el tipòmetre i els sistemes de mesures digitals.

UD5: LLEGIBILITAT I JERARQUIA DE TEXTOS

La composició de textos. Aspectes fonamentals, mètodes, format, fonts, paràgrafs, interlineat, alineació, estil... La llegibilitat: condicionants preceptius i regles bàsiques.

Exercicis:

1. *Disposició, estil de paràgraf, llegibilitat, capitulars*
2. *Jerarquia tipogràfica.*

Objectiu: Seleccionar la tipografia més adequada per a productes interactius d'acord amb els objectius comunicatius i a les especificacions del projecte gràfic.

Aplicar correctament les normes de llegibilitat tipogràfica en els elements gràfics i audiovisuals sobre suports interactius.

UD6: PLÀSTICA TIPOGRÀFICA, RECURSOS VISUALS

Els efectes tipogràfics i plàstica visual. La lletra, el text i la composició com a recursos plàstics en la comunicació visual. Jerarquies comunicatives en la transmissió d'idees i missatges a través de pàgina web.

Exercicis:

1. *Modificació tipografia existent en base a especificacions conceptuals.*
2. *Disseny inicial tipografia de fantasia. Cal·ligrames.*

Objectiu: Crear i modificar arxius de fonts digitals.

UD7: DISSENY TIPOGRÀFIC I DIGITALITZACIÓ

Disseny d'una tipografia. Coneixement de Programari específic.

Exercici: Disseny dels caràcters identificatius i diferenciadors d'una tipografia i la seua adaptació digital.

Objectiu: Crear i modificar arxius de fonts digitals.

UD8: COMPOSICIÓ I FORMATS DIGITALS

La composició de textos. Fonaments i elements bàsics de l'arquitectura gràfica i la composició per a formats de pantalla digital.

Exercici: Analitzar textos impresos i digitals atenent la seua composició. Donats textos de diferent naturalesa, realitzar composicions coherents.

Objectius: Seleccionar la tipografia més adequada per a productes interactius d'acord amb els objectius comunicatius i a les especificacions del projecte gràfic.
Conèixer les regles bàsiques de composició i la seua aplicació adequada a suports web i multimèdia.

UD9: TIPOGRAFIA EN LA WEB

La lletra, el text i la composició com a recursos plàstics en la comunicació visual. Jerarquies comunicatives en la transmissió d'idees i missatges a través de pàgina web.

Exercici: Creació de textos per a una web.

Objectius: Seleccionar la tipografia més adequada per a productes interactius d'acord amb els objectius comunicatius i a les especificacions del projecte gràfic.
Conèixer les regles bàsiques de composició i la seua aplicació adequada a suports web i multimèdia.
Compondre i maquetar pàgina web seguint les indicacions del projecte.

4. Planificació i temporalització.

1r TRIMESTRE (Del 20 de setembre al 14 de desembre):

UD1: INTRODUCCIÓ A LA TIPOGRAFIA. ORIGEN I EVOLUCIÓ DE L'ESCRITURA.
UD2: ANATOMIA DEL TIPO.
UD3: CLASIFICACIÓ TIPOGRÀFICA.

2n TRIMESTRE (Del 15 de desembre al 14 de març):

UD4: TIPOMETRIA.
UD5: LLEGIBILITAT I JERARQUIA DE TEXTOS.
UD6: PLÀSTICA TIPOGRÀFICA, RECURSOS VISUALS.

3r TRIMESTRE (Del 15 de març al 14 de juny):

UD7: DISSENY TIPOGRÀFIC I DIGITALITZACIÓ.
UD8: COMPOSICIÓ I FORMATS DIGITALS.
UD9: TIPOGRAFIA EN LA WEB.

5. Metodologia didàctica.

El mòdul persegueix en els seus plantejaments i activitats una experiència de treball eminentment pràctica, en la qual l'alumnat adquireix els coneixements i les destreses en tipografia a través de la resolució dels problemes que planteja cada unitat, així com aquells que es deriven de la seua pròpia experimentació creativa. Aquests exercicis aniran de menor a major complexitat, perquè l'alumne/a vaja introduint-se gradualment en la matèria.

S'incentivarà l'actitud participativa de l'alumnat en el procés d'aprenentatge, fomentant la seua intervenció en les classes i la seua capacitat investigadora en la cerca d'informació que il·lustre els conceptes tractats i ajude a resoldre els exercicis pràctics.

En tot moment es tractarà de potenciar la integració dels continguts d'aquest mòdul amb els dels restants mòduls de l'especialitat.

El material per a les classes (principalment en format digital) es posarà a la disposició de l'alumnat a través de plataformes digitals.

Classes presencials: Exposició de continguts per part del professor o en seminaris, anàlisi de competències, explicació i demostració de capacitats, habilitats i coneixements en l'aula.

Classes pràctiques: Sessions de treball en grup supervisades pel professor. Estudi de casos, projectes, tallers, problemes, estudi de camp, aula d'informàtica, laboratori, visites a exposicions/concerts/representacions/ audicions..., cerca de dades, biblioteques, en Internet, etc. Construcció significativa del coneixement a través de la interacció i activitat de l'alumne.

Projectes: Desenvolupament de propostes de treball pràctic de major envergadura, emmarcades en la realitat professional dels estudis. Es realitzaran part en classe (amb supervisió i correcció de la professora) i part a casa, on l'alumnat haurà d'avançar el treball plantejat. Les propostes inclouran un enunciat amb les característiques del projecte, la data i les instruccions de lliurament.

6. Avaluació.

Consideracions generals

L'avaluació del rendiment educatiu de l'alumnat es regirà pel principi d'avaluació contínua que valora els coneixements adquirits per l'alumne/a, de manera progressiva. Per això i a causa del caràcter presencial d'aquests estudis, la qualificació quedarà vinculada necessàriament a l'assistència regular i seguiment del curs acadèmic.

Una assistència menor del 80% suposarà una pèrdua de l'avaluació contínua.

L'actitud avaluada contempla l'assistència, la puntualitat, la participació activa en les classes i l'interés mostrat, la capacitat de treball en equip, la col·laboració amb la resta de companys/es, els hàbits de treball, l'expressió i comunicació d'idees, l'ús correcte del material i instal·lacions del centre i el respecte a la resta de la classe i a la professora.

Les faltes d'ortografia i d'expressió en treballs, projectes, presentacions i/o exàmens podran ser penalitzades, reflectint-se en la nota final de l'exercici o suposar la repetició de l'exercici en qüestió.

A fi de garantir el bon funcionament de les sessions, la docent podrà aplicar les resolucions que considere com a resposta a faltes de puntualitat reiterades o que resulten disruptives per al grup.

Es considerarà falta d'assistència un retard major de 15 minuts.

Criteris d'avaluació

El DECRET 178/2014 de 14 d'octubre del Consell, estableix que en finalitzar el mòdul es

valorarà la capacitat de l'alumnat per a:

1. Explicar el recorregut històric de la tipografia i els moments més significatius de la seua evolució.
2. Diferenciar les diferents famílies tipogràfiques i explicar els seus trets distintius utilitzant adequadament la terminologia tipogràfica.
3. Realitzar correctament càlcul de textos utilitzant amb precisió el tipòmetre i els sistemes de mesures digitals.
4. Crear i modificar arxius de fonts digitals.
5. Seleccionar la tipografia més adequada per a productes interactius d'acord amb els objectius comunicatius i les especificacions del projecte gràfic.
6. Aplicar correctament les normes de composició tipogràfica per als elements gràfics i audiovisuals sobre suports interactius.
7. Compondre i maquetar pàgines web seguint les indicacions del projecte.

Instruments d'avaluació

- Registres actitudinals i llistes de control.
- Treballs i projectes pràctics.
- Proves teoricopràctiques.
- Memòries i exposicions dels projectes

Procediment d'avaluació

Atesa la norma que regeix aquest cicle, es planifiquen tres avaluacions durant el curs que denominem primera, segona i final, sent la qualificació final la mitjana ponderada de totes elles enteses com un procés d'avaluació contínua.

Les qualificacions s'expressen en l'expedient en nombres enters per a aquest cicle, a nivell intern els decimals es conserven per a l'obtenció de la qualificació final. La ponderació d'aquesta queda subjecta a les conclusions que s'extraguen de les sessions d'avaluació corresponents. Per a superar el mòdul la qualificació ha de ser igual o superior a 5.

El sistema d'avaluació/qualificació general s'aplicarà quan l'alumnat haja mostrat una assistència, almenys, del 80%.

S'exigeix la realització i lliurament de tots els exercicis pràctics, proves, etc., programats pel professor.

Els treballs i exercicis han de portar un seguiment professor-alumnat a l'aula, havent supervisat el procés per a acceptar el seu lliurament.

Per a superar el mòdul tots els exercicis (pràctiques, proves, etc.) proposats han d'obtenir una qualificació igual o superior a 5.

Un exercici no entregat en la data indicada pel professor sense justificació prèvia (hi haurà com a màxim dos dies de retard amb causa justificada), no s'admetrà fins a la data de lliurament final de l'avaluació que corresponga. No s'assessorarà ni s'indicarà a l'alumnat els

detalls concrets a millorar o canviar.

El lliurament fora de termini es penalitzarà amb 2 punts menys, obtenint com a màxim un 8.

Els exercicis entregats en la data establida però que no estiguen aprovats, podran ser entregats de nou durant la data concretada pel professor, el qual assessorarà i indicarà a l'alumnat els detalls concrets a millorar o canviar.

Es podran requerir per a entregar de nou, treballs que no complisquen els mínims exigits (suspesos), que tinguen excessives faltes d'ortografia i/o que estiguen molt mal redactats.

En aquests casos (treballs suspesos, repetits, etc.) podrà haver-hi una repercussió en la nota, depenent de l'actitud de l'alumnat.

No Presentat/da (NP)

"El "No presentat/da" (*NP) consumeix convocatòria. L'alumnat pot sol·licitar a Direcció la renúncia a una convocatòria per cada curs acadèmic. La renúncia no suposa pèrdua de convocatòria."

Sistema de recuperació

Convocatòria ordinària

L'alumnat amb més d'un 80% d'assistència que obtinga una qualificació inferior a 5 en alguna o totes les diferents activitats, haurà de recuperar-la/as en l'avaluació ordinària. Es mantindrà la qualificació de les activitats aprovades. Aquelles de caràcter grupal passaran a ser individuals íntegrament. Els criteris de qualificació seran els de la convocatòria ordinària.

L'alumnat que perda l'avaluació contínua (menys d'un 80% d'assistència) haurà de presentar-se a la prova teoricopràctica final corresponent i entregar els treballs que el professor estime necessaris per a la seua correcta avaluació (que poden ser o no els mateixos que els proposats en el curs).

En aquest cas l'alumnat desenvoluparà l'assignatura de manera individual, sense comptar amb la direcció del professor.

Els criteris de qualificació en aquest cas seran:

Treballs pràctics: 60%

Prova teoricopràctica: 40%

Convocatòria extraordinària

L'alumnat en aquesta situació haurà de presentar-se a la prova teoricopràctica final corresponent i entregar els treballs que la professora estime necessaris per a la seua correcta avaluació (que poden ser o no els mateixos que els proposats en el curs).

Els criteris de qualificació en aquest cas seran:

Treballs pràctics: 60%

Prova teoricopràctica: 40%

7. Activitats extraescolars.

Donat que és el primer any que s'imparteix el cicle a l'EASDALcoi, no hi ha prevista cap activitat extraescolar proposada des del mòdul.

No obstant es tindrà en compte l'oferta educativa, quant a exposicions, viatges o conferències que estiguen estretament relacionats amb els continguts que l'assignatura ha de desenvolupar durant el curs.

8. Recursos.

Material audiovisual: projector, altaveus, ordinador, softwares, accés a internet.

Material bibliogràfic i webgràfic: llistat de bibliografia pròpia del mòdul, així com recursos didàctics desenvolupats per la docent per a desenvolupar les unitats didàctiques, revistes, fotocòpies, tutorials, pel·lícules, vídeos, documentals, etc.

Ús de la biblioteca i el seu arxiu documental.

Material d'escriptura i dibuix: quadern, bloc, fulles, llapis, etc. i altres materials de papereria que si foren necessaris s'exposaran a l'inici de cada exercici pràctic.

Plataforma digital per a la gestió de l'aula.

9. Bibliografia

Bibliografia bàsica

- Lupton, E. (2014). Tipografia en pantalla. Editorial Gustavo Gili.
- Ambrose, G. y Harris, P. (2007). Fundamentos de la tipografía. Parramón Ediciones.
- Castro, I. (2017) El ABC del lettering. Una guía para el dibujo de la letra. Editorial Campgràfic.
- Frutiger, A. (2002). En torno a la tipografía. Editorial Gustavo Gili.
- Jardí, E. (2007). Veintidós consejos sobre tipografía. Editorial Actar.
- Kane, J. (2005). Manual de tipografía. Editorial Gustavo Gili.
- Lupton, E. (2011). Pensar con tipos. Editorial Gustavo Gili.

- Marín, R. (2015). Ortotipografía para diseñadores. Editorial Gustavo Gili.
- Martín, J.L. y Mas, M. (2001). Manual de tipografía: del plomo a la era digital. Editorial Campgràfic.
- Martínez de Sousa, J. (1994). Manual de edición y autoedición. Editorial Pirámide.
- Martínez de Sousa, J. (2004). Ortografía y ortotipografía del español actual. Ediciones Trea.
- Paterson, W. (2018) Caligrafía fácil. 45 tutoriales para conquistar el arte de la letra. Editorial Gustavo Gili.
- Rodríguez, D. (2016). Manual de tipografía digital. Editorial Campgràfic.

Bibliografía complementaria

- Bann, D. (1988). Manual de producción para artes gráficas. Ed. Tellus, Londres.
- Blatner, D. (1992). Kit de supervivencia para autoeditores. Página Uno.
- Landa, R. (2011). Publicidad y diseño. Las claves del éxito. Anaya.
- Müller-Brockman, J. (2012). Sistemas de retículas Un manual para diseñadores. Editorial Gustavo Gili.
- Samara, T. (2011). Diseñar con y sin retícula. Editorial Gustavo Gili.
- Zapatero, Y. (2012). Diseño editorial. Periódicos y revistas. Editorial Gustavo Gili.

Enllaços (pàgines web, bases de dades, documentació hemeroteques, etc.)

- <http://www.unostiposduros.com>
- <http://www.graffica.info>
- <http://donserifa.com>
- www.fontsinuse.com
- www.rayitasazules.com
- <http://es.letrag.com/>
- <http://letritas.blogspot.com/>
- <http://typographica.org/>
- <http://tiposformales.wordpress.com>
- <http://ilovetypography.com/>
- http://glosariografico.com/categoria_tipografia
- <http://www.identifont.com/index.html>

ENLACES (páginas web, bases de datos, documentación hemerotecas, etc.)